

Sygn. akt I C 189/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 czerwca 2013 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Aneta Fiałkowska - Sobczyk

Protokolant: Aneta Łokaj

po rozpoznaniu w dniu 11 czerwca 2013r. we Wrocławiu

sprawy z powództwa S. K.

przeciwko Skarbowi Państwa - (...) w S.

o zapłatę

I. oddała powództwo;

II. nie obciąża powoda kosztami procesu za I instancję.

Na oryginale właściwy podpis.

Sygn. akt I C 189/13

UZASADNIENIE

W pozwie skierowanym do tut. Sądu w dniu 4 lutego 2013 r., S. K., domagał się zasądzenia na jego rzecz od pozwanego Skarbu Państwa – (...) w S. kwoty 141 000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę, której doznał ze strony pozwanego, w związku z naruszeniem jego dóbr osobistych, poprzez osadzenie powoda w okresie od 17 lipca 2006 r. do 23 czerwca 2008 r. w celach w warunkach urągających godności powoda..

W uzasadnieniu pozwu, powód podniósł, że w rozważanym okresie, w (...) w S., w którym odbywał karę pozbawienia wolności, panowało przeludnienie, powód wbrew swojej woli został umieszczony w celi z osobami palącymi, w pomieszczeniach „zapychanych” przypadkowymi skazanymi panowało napięcie i dochodziło do eskalacji agresji i przemocy.

Powód podniósł także, że warunki techniczne i sanitarne (...) były skandaliczne, cele były siedliskiem grzybów, pleśni, bakterii, stanowiły realne zagrożenie epidemiologiczne dla osadzonych, poprzez nieszczelne okna w zimie zawiewał do celi śnieg, a temperatura spadała poniżej 10 stopni C.. Powód wskazał, że w związku z niską temperaturą odczuwał nieustanne problemy z gardłem. W celach brakowało podstawowego wyposażenia, co zmuszało osadzonych do spożywania posiłków siedząc na łóżku, lub na stojąco. W pomieszczeniach cel brakowało także normalnego oświetlenia, co uniemożliwiało czytanie i pisanie.

Powód zarzucił, że na skutek przebywania w opisanych wyżej warunkach, doznał uszczerbku na zdrowiu fizycznym i psychicznym, u powoda stwierdzono nerwicę, stany lękowe oraz stres pourazowy. W trakcie pobytu powoda w (...) w S., pozbawiono powoda prawa do prywatności, intymności, do utrzymania higieny. Nie poszanowano zdrowia powoda z uwagi na umieszczenie go w celi z osobami palącymi oraz brak należytej opieki medycznej. Powód wskazał, że w jego

celi przebywały osoby z silnymi zaburzeniami psychicznymi, co wywołało u powoda silny stres, ciągłą obawę o życie i brak elementarnego poczucia bezpieczeństwa.

W ocenie powoda, powyższe okoliczności uzasadniają zasądzenie na jego rzecz od pozwanego objętej pozwem sumy zadośćuczynienia.

W odpowiedzi na pozew, pozwany Skarb Państwa – reprezentowany przez Dyrektora (...) w S., zastępowany przez (...), wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwany zarzucił, że powód nie wykazał, iż jego dobra osobiste zostały rzeczywiście naruszone wskutek bezprawnego i zawinionego działania funkcjonariuszy (...), a także nie udowodnił, a nawet nie uprawdopodobnił przesłanek żądanego odszkodowania, mimo, iż, w myśl przepisu art. 6 k.c., na nim spoczywa ciężar dowodowy w tej kwestii. Same zaś gołosłowne twierdzenia nie mogą, w ocenie strony pozwanej, stanowić dowodu w sprawie.

Strona pozwana, przyznała, że powód, przebywał we wskazanej w pozwie jednostce penitencjarnej w okresie 17 lipca 2006 r. do 23 czerwca 2008 r., odbywając karę pozbawienia wolności. Nie jest możliwe do ustalenia ilu osadzonych faktycznie przebywało z powodem w poszczególnych celach, bowiem w tym czasie nie była prowadzona stosowna ewidencja. Pozwany wyjaśnił, że w 2006 r. średnie zaludnienie wynosiło 608 osób, w roku 2007 – 606, a w roku 2008 – 590. Pojemność jednostki w tym okresie wynosiła 543 miejsca, jednakże zaadaptowano na cele świetlice, co spowodowało, że jednostka dysponowała 610 miejscami.

Ostatecznie pozwany podniósł, zarzut przedawnienia roszczenia objętego żądaniem pozwu. Wskazał, że wszelkie roszczenia związane z rzekomymi bezprawnym działaniem lub zaniechaniem pozwanego, mające miejsce na 3 lata przed wniesieniem pozwu, są, zgodnie z art. 442¹ k.c., przedawnione. Powód od początku miał wiedzę zarówno o szkodzie jak i o krzywdzie, której doznał, jak także o podmiocie, któremu aktualnie przypisuje odpowiedzialność za tę szkodę i krzywdę. Okres przebywania powoda w jednostce penitencjarnej zakończył się w dniu 23 czerwca 2008 r., zatem, zdaniem pozwanego, roszczenia powoda przedawniły się najpóźniej w roku 2011. Z ostrożności procesowej pozwany wskazał, że podjęcie przez powoda leczenia w 2012 r., nie ma znaczenia dla biegu terminu przedawnienia. Z samego bowiem pozwu wynika, że powód miał świadomość i odczuwał skutki rzekomych naruszeń jego dóbr osobistych już w trakcie pobytu w jednostce.

Reasumując, pozwany zarzucił także, że żądana przez powoda suma jest zbyt wygórowana i nieadekwatna do rozmiaru poniesionej przez niego krzywdy, za którą wini pozwanego (...).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny

W okresie od 17 lipca 2006 r. do dnia 23 czerwca 2008 r. powód S. K. odbywał karę pozbawienia wolności w (...) w S.. W dniu 23 czerwca 2008 r. powód został zwolniony z odbywania kary.

(okoliczność bezsporna);

W 2006 roku średnie zaludnienie cele przez osadzonych w (...) w S. wynosiło 608, w roku 2007 – 606, natomiast w roku 2008 – 590, co przy pojemności jednostki – 543 dawało 112 % zaludnienia. W ramach działań związanych z przeciwdziałaniem przeludnieniu cel, dokonano adaptacji świetlic oddziałowych na cele mieszkalne, w wyniku czego pozyskano 66 dodatkowych miejsc.

(dowód: notatka służbowa z dnia 28.02.2013 r., k. 23);

Powód przebywał w (...) w S. w celach wieloosobowych, o średnim standardzie wyposażenia, z dostępem do bieżącej wody, oddzielonego od reszty celi kąpielowni sanitarnego, z optymalnym oświetleniem i centralnym ogrzewaniem. Powód miał możliwość korzystania z łaźni z ciepłą wodą raz w tygodniu. Pomieszczenie łaźni było w okresie przebywania

powoda w (...) S. – wyremontowane. Powodowi regularnie dostarczano środki higieny osobistej (bielizna pościelowa, ręczniki, pasta do zębów, mydło) oraz środki higieny celi (detergenty). Dostarczane trzy razy dziennie posiłki

(dowód: notatka służbowa z dnia 01.03.2013 r., k. 24);

S. K. w dniu 5 października 2012 r. zarejestrowany był w Powiatowym Urzędzie Pracy w Z., jako osoba bezrobotna bez prawa do zasiłku. Powód korzysta ze wsparcia finansowego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Z., otrzymuje 800 zł miesięcznie. Od 2 października 2012 r. powód leczy się w (...) w Z.. Z zaświadczenia lekarza specjalisty psychiatrii wynika, że S. K. cierpi na zespół stresu pourazowego – trwale zmiany osobowości.

(dowód: zaświadczenie PUP-u w Z. z dnia 05.10.2012 r., k. 4, zaświadczenie z MOPS w Z., z dnia 22.10.2012 r., k. 5, oświadczenie majątkowe powoda, k. 7, historia choroby (...), k. 8 – 10, zaświadczenie lekarza psychiatrii o stanie zdrowia psychicznego S. K. z dnia 27.12.2012 r., k. 11);

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Żądane przez powoda S. K. od Skarbu Państwa zadośćuczynienie w kwocie 141 000 zł miało stanowić rekompensatę za krzywdę w związku z naruszeniem przez wskazaną jednostkę penitencjarną jego dóbr osobistych w postaci godności ludzkiej i prawa do poszanowania jego zdrowia fizycznego oraz psychicznego (przeludnienie, trudne warunki bytowe, umieszczenie w calach z osobami palącymi i agresywnymi, nieprawidłowa opieka medyczna).

Podstawą faktyczną żądania, wskazywaną przez powoda było zatem nie tylko przeludnienie cel mieszkalnych (...) w S. związane z tym naruszenie przez stronę pozwaną przepisów prawa wyznaczających normę powierzchni minimalnej celi mieszkalnej, przypadającą na jednego osadzonego (3 m²), lecz także umieszczenie powoda w celi z osobami palącymi i przypadkowymi. Dodatkowo, jako źródło uszczerbku na zdrowiu i krzywdy powód wskazał brak swobody poruszania się po celach wywołujący konflikty pomiędzy więźniami i agresję, brak intymności i warunków do utrzymania higieny osobistej, brak odpowiedniego wyposażenia kwaterunkowego cel, brak właściwego oświetlenia cel oraz ich niedogrzanie, jak i narażenie na utratę życia i zdrowia, w związku z niezapełnieniem odpowiedniego wyżywienia i optymalnej opieki medycznej.

Podstawę prawną żądania zgłoszonego przez powoda stanowił zatem przepis art. 23 w zw. z art. 24 w zw. z art. 448 k.c., zaś niezapewnienie mu odpowiednich, wymaganych przepisami, warunków bytowych powód upatrywał przede wszystkim w nadmiernym przeludnieniu wskazanych jednostek penitencjarnych i wynikających z tego konsekwencjach opisanych bliżej w pozwie.

Zgodnie z art. 23 k.c. dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Art. 24 k.c. określa z kolei środki ochrony dóbr osobistych, wskazując że ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie, a na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. W zakresie żądania zadośćuczynienia z tytułu naruszenia dóbr osobistych cytowany art. 24 k.c. odsyła więc do przepisów o czynach niedozwolonych, w szczególności do art. 448 k.c., w myśl którego w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, m.in. odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

Podstawą odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej jest przepis art. 417 k.c. Przesłanką tej odpowiedzialności jest przede wszystkim bezprawność, którą należy rozumieć jako niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie. Przesłanką odpowiedzialności odszkodowawczej na podstawie art. 417 k.c. jest szkoda w rozumieniu art. 361 § 2 k.c., ale w przypadkach uregulowanych w art. 445 i 448 k.c. Sąd może też przyznać zadośćuczynienie pieniężne za krzywdę. Dla przyjęcia odpowiedzialności Skarbu Państwa, ważne jest, aby zachowanie osób działających w jego imieniu, w ramach wykonywania władzy publicznej było bezprawne.

Niemniej jednak podstawę rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie stanowiło uwzględnienie przez Sąd, podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia roszczenia powoda objętego żądaniem pozwu. Zdaniem pozwanego, roszczenie powoda związane z jego pobytu w (...) w S.w okresie od 17 lipca 2006 r. do dnia 23 czerwca 2008 r. jest przedawnione, z uwagi na upływ trzyletniego terminu przedawnienia. Sąd całkowicie zgodził się z uzasadnieniem wniesionego przez pozwanego zarzutu przedawnienia.

W ocenie Sądu, przedawnienie roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym podlega ogólnym regułom przedawnienia ustanowionym w przepisach art. 117 i n. k.c., z modyfikacjami określonymi w art. 442¹ k.c., dotyczącymi terminów przedawnienia tych roszczeń i ich biegu. Przepisy te regulują przedawnienie wszelkich roszczeń majątkowych w zakresie odpowiedzialności deliktowej, a więc roszczeń o naprawienie szkody majątkowej oraz roszczeń o pieniądze zadośćuczynienie krzywdzie.

W art. 442¹ § 1 k.c. ustawodawca sformułował ogólne reguły określające termin przedawnienia roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym: **przedawnienie następuje z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia** (termin a tempore scientiae), jednakże termin ten nie może być dłuższy niż 10 lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę (termin a tempore facti).

Przepis art. 442¹ k.c. wprowadzony został do kodeksu cywilnego ustawą z 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 80, poz. 538), ze skutkiem od dnia 10 sierpnia 2007 r. Dokonana zmiana polegała na uchyleniu wcześniej obowiązującego przepisu art. 442, zgodnie z którym roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulegało przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. (W każdym wypadku roszczenie przedawniało się z upływem lat dziesięciu od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wyrządzające szkodę).

Przepis art. 442¹ k.c. stosuje się jednak nie tylko do roszczeń powstałych po nowelizacji kodeksu cywilnego, ale także do wcześniej powstałych roszczeń z tytułu czynów niedozwolonych i nieprzedawnionych w dniu wejścia w życie ustawy nowelizującej kodeks cywilny, a więc w dniu 10 sierpnia 2007 r. Natomiast komentowany przepis nie znajdzie zastosowania do roszczeń deliktowych, które na podstawie wcześniej obowiązującej regulacji prawnej uległy przed tym terminem przedawnieniu (por. art. 2 powołanej wyżej ustawy z 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny, Dz. U. Nr 80, poz. 538).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy, należy stwierdzić, iż w chwili wejścia w życie nowej regulacji (10 sierpnia 2007 r.) roszczenie powoda S. K., nie było jeszcze przedawnione. Zatem w stosunku do całego objętego roszczeniem okresu osadzenia powoda w w/w jednostce penitencjarnej zastosowanie znajduje nowa regulacja przedawnienia roszczeń odszkodowawczych z tytułu czynów niedozwolonych.

Powód S. K. wniósł pozew w niniejszej sprawie w dniu 4 lutego 2013 r. (stempel na kopercie, k. 12). Biorąc zatem pod uwagę przepis art. 442¹ k.c. oraz trzyletni termin przedawnienia, liczony od dnia zwolnienia powoda z (...) (tj. od 23 czerwca

2008 r.) w dniu wniesienia pozwu, tj. 4 lutego 2013 r. r. roszczenie powoda o zapłatę zadośćuczynienia za krzywdę w związku z czynem niedozwolonym polegającym na naruszeniu jego dóbr osobistych w trakcie całego zgłoszonego w pozwie pobytu S. K.w (...) w S., było przedawnione.

Słusznie zatem zarzuca strona pozwana, że powód od początku miał wiedzę zarówno o szkodzie jak i o krzywdzie, której doznał, jak także o podmiocie, któremu aktualnie przypisuje odpowiedzialność za tę szkodę i krzywdę. Zgodzić się także należało z pozwanym, że podjęcie przez powoda leczenia w 2012 r., nie ma znaczenia dla biegu terminu przedawnienia. Z samego bowiem pozwu wynika, że powód miał świadomość i odczuwał skutki rzekomych naruszeń jego dóbr osobistych już w trakcie pobytu w jednostce. Nadto, co także warto podkreślić, przedłożone przez powoda zaświadczenia lekarskie pochodzą z okresu, w którym roszczenie objęte petitum pozwu, było już przedawnione. W ocenie Sądu, przedawnienie roszczenia powoda nastąpiło bowiem – najdalej – wraz z upływem dnia 23 czerwca 2011 r.

Uwzględnienie zgłoszonego w procesie zarzutu przedawnienia niweczy skuteczność jego przymusowej realizacji (dochodzenia na drodze sądowej), bez względu na zasadność tego roszczenia (art. 117 k.c.). Uznanie zarzutu przedawnienia za nadużycie prawa i uwzględnienie przez sąd przedawnionego roszczenia możliwe jest jedynie wyjątkowo, gdy indywidualna ocena okoliczności w rozstrzyganej sprawie wskazuje, iż opóźnienie w dochodzeniu przedawnionego roszczenia **jest spowodowane szczególnymi przesłankami uzasadniającymi to opóźnienie i nie jest ono nadmierne**. Przy ocenie wyjątkowej sytuacji wskazującej na brak podstaw do uwzględnienia zarzutu przedawnienia znaczenie ma w szczególności charakter uszczerbku, jakiego doznał poszkodowany, przyczyna opóźnienia w dochodzeniu roszczenia i czas jego trwania.

W ocenie Sądu, biorąc pod uwagę sytuację powoda, okoliczności wskazane przez niego w pozwie, a także okres który upłynął od przedawnienia roszczenia, stwierdzić należy, że podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia nie stanowi przejawu nadużycia tego prawa.

Mając na uwadze powyższe, Sąd oddalił wnioski dowodowe zgłoszone przez powoda w pozwie, tj. z dokumentacji zawartej w aktach osobowych powoda, (jako osoby odbywającej karę pozbawienia wolności), z zeznań świadka W. D., z opinii biegłych lekarzy, w tym psychologa klinicznego oraz z przesłuchania stron.

Na podstawie przepisów art. 448 k.c. i art. 417 k.c. w związku z art. 117 k.c. i 118 k.c., Sąd oddalił powództwo, o czym orzekł w punkcie I sentencji wyroku.

Orzeczenie o kosztach w punkcie II wyroku Sąd wydał, kierując się normą art. 102 k.p.c., według której w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. W świetle uwzględnienia zarzutu przedawnienia roszczenia, Sąd uznał, obciążanie powoda S. K., pozostającego bez zatrudnienia, z niewielkimi dochodami, posiadającego zadłużenia alimentacyjne wobec dzieci oraz ciężką sytuację majątkową, za niecelowe i niesłuszne.